

PRVI

SLOVENSKO- ROMSKI LGBT+ SLOVAR

2023 — RAK x DIH

LGBTQIA+

LGBTQIA+

Kratice LGBTQIA+ se nanaša na skupnost oseb, katerih spol, spolni izraz ali spolna usmerjenost se ne skladajo z družbenimi normami. Kratice se pojavljajo v več oblikah (npr. LGBT, LGBT+, LGBTQ+ ipd.).

Posamične črke in simboli pomenijo:

L = lezbijka

G = gej

B = biseksualna oseba

T = transspolna oseba

I = interspolna oseba

Q = kvir (ang. queer)

A = aseksualna ali aromantična oseba

+ = za vse druge nenormativne izkušnje spola, spolne privlačnosti ali spolnega izraza, ki jih ne moremo uvrstiti med prej navedene besede.

V zadnjih letih skupnost zase vedno manj uporablja kratico LGBTQIA+, saj jo postopoma zamenjuje bolj inkluzivna beseda »kvir«.

I kratica LGBTQIA+ hi mištu manuša, savengro spol, spolno izraz vej spolni usmerjenost pe na skladaulinel družbene normenca. U kratici šej laukhas andu buterfilitike obliki (npr. LGBT, LGBT+, LGBTQ+ te aur).

Posamične črki te simbolgja pomeninen:

L = lezbijka

G = gej (cvetur)

B = biseksualni oseba

T = transspolni oseba

I = interspolni oseba

Q = kvir (ang. queer)

A = aseksualni vej aromantični oseba

+ = hi mištu sa aur nenormativne izkušnji zaru spol, spolni privlačnost vej spolno izraz, saven nauštik uvrstinas miškru upre navedime alava.

Andu lejsti berša i skupnost mišti peste sa čuleder prauhinel i kratica LGBTQIA+, postopoma la ulaul u feder inkluzivno aulav »kvir«.

SPOLNA USMERJENOST

SPOLNI USMERJENOST

Spolna usmerjenost označuje spolno in/ali romantično privlačnost do drugih oseb. Opisuje, kateri spol ali spoli posameznika privlačijo, ne vključuje pa nujno spolnega vedenja – spolna usmerjenost nekoga nam torej pove, katere osebe posameznika privlačijo, ne pa nujno tudi osebe, s katerimi ima spolne odnose. Najbolj poznane spolne usmerjenosti so heteroseksualnost, homoseksualnost in biseksualnost.

Spolni usmerjenost označevauinel spolni te/vej romantični privlačnost ži aur osebi. Opisovauinel, savo spol vej spolgja valakas privlaučinen, na vključevauinel pa nujno te spolno vedenje – i spolni usmerjenost zari valakaste menge afka phukaul, sej osebi valakas privlaučinen, na pa nujno te osebi, savenca hilen spolne odnosnja. Lekfeder prindžaurde spolne usmerjenosti hi heteroseksualnost, homoseksualnost te biseksualnost.

SPOLNA USMERJENOST

HETEROSEKSUALNOST HETEROSEKSUALNOST

Heteroseksualne osebe so osebe, ki jih privlačijo osebe nasprotnega binarnega spola. Heteroseksualni so lahko moški in ženske. Heteroseksualnost je sprejeta kot družbena norma, tako heteroseksualne osebe na podlagi svoje spolne usmerjenosti niso del kvir oz. LGBTQIA+ skupnosti.

Heteroseksualne osebi hi osebi, saven privlaučinel aur – binaurno spol. Heteroseksualne hi šej u murša te u žuvja. I heteroseksualnost hi sprejmime sar družbeni norma, afka u heteroseksualne osebi, duri lengri spolni usmerjenost, naun del zari kvir vej LGBTQIA+ skupnost.

LEZBIJKA LEZBIJKA

Lezbijka je oseba ženskega spola ali nebinarna oseba, ki jo romantično/spolno privlačijo ženske. Prav tako je lezbijka za številne osebe lahko že sama po sebi spolna identiteta. V vsakem primeru pa velja, da gre za samoopredelitev.

Lezbijka hi oseba žuvjikane spoliha vej nebinarni oseba, sava romantično/spolno privlaučinen žuvja. Lezbijka hi mištu but osebi te šej spolni identiteta. Andu saku primer pa valaulinel, kaj žal mišti samoopredelitev.

GEJ GEJ

Gej je oseba moškega spola ali nebinarna oseba, ki jo čustveno, romantično in/ali fizično privlačijo moški, ne glede na spolne izkušnje in/ali prakse.

Gej hi oseba muršikane spoliha vej nebinarni oseba, sava čustveno, romantično te/vej fizično privlaučinen murša, ne glede pru spolne izkušnji te/vej praksi.

Bi+

Bi+

Bi+ je termin, ki zajema osebe, ki se identificirajo kot biseksualne, panseksualne, kvir itd. To so lahko vse osebe, ki čutijo privlačnost do oseb več kot enega spola ali različnih spolov oz. privlačnost do vseh spolov ali ne glede na spol. Nobena spolna usmerjenost pod krovnim terminom bi+ sama po sebi ni binarna in ne izključuje nebinarnih oseb.

Bi+ hi termin, savo zajemaulinel osebi, so pumen identificerinen sar biseksualne, panseksualne, kvir te afka dureder. Adau hi šej sa osebi, save občutinen privlačnost ži osebi buter sar gjek spoliha vej buterfilitike spolenca, šej pa te privlačnost ži sa spolgja vej pa ne glede pru spol. Nisej spolni usmerjenost telu krovno termin bi+ naun binarni te na izključevaulinel nebinarne osebi.

BISEKSUALNOST BISEKSUALNOST

Biseksualnost je spolna privlačnost do več kot enega spola/do različnih spolov oz. privlačnost do vseh spolov ali ne glede na spol. Sicer pa velja, da ima biseksualnost skoraj toliko različnih pomenov, kot je biseksualnih oseb, saj jo vsaka lahko razume in doživlja na svoj način. Biseksualna je lahko katerakoli oseba, ki se z definicijo poveže, ne glede na spol.

Biseksualnost hi spolni privlačnost ži buter sar gjek spol/buterfilitike spolgja vej privlačnost ži sa spolgja vej ne glede pru spol. Valaulinel pa, kaj hi la biseksualnost skoro akji pomengja, sar hi biseksualne osebi, kaj la saku hajoul amut te doživljaulinel pri pro način. Biseksualni hi šej saki oseba, savi pe šej povezaulinel definicijaha, ne glede pru spol.

BIROMANTIČNOST BIROMANTIČNOST

Biromantičnost je romantična privlačnost do oseb več kot enega spola/do različnih spolov oz. privlačnost do vseh spolov ali ne glede na spol. Biromantična je lahko katerakoli oseba, ki se z definicijo poveže, ne glede na spol.

Biromantičnost hi romantični privlačnost ži osebi buter sar gjek spoliha/buterfilitike spolenca vej privlačnost ži sa spolgja vej ne glede pru spol. Biromantični hi šej kaursej oseba, savi pe šej definicijaha povezaulinel, ne glede pru spol.

PANSEKSUALNOST PANSEKSUALNOST

Panseksualnost je spolna privlačnost do oseb vseh spolov oz. ne glede na spol.

Panseksualnost se lahko uvršča pod krovni termin bi+ ali pa se jo razume kot samostojno spolno/romantično privlačnost. Kot biseksualnost ima tudi panseksualnost mnogo načinov razumevanja, saj jo panseksualne osebe lahko razumejo in doživljajo vsaka na svoj način. Panseksualna je lahko katerakoli oseba, ki se z definicijo poveže, ne glede na spol.

Panseksualnost hi spolni privlačnost ži osebi sa spolenca vej ne glede pru spol. Panseksualnost pe šej čhijl telu krovno termin bi+ vej pa pe hajoul sar samostojni spolni/romantični privlačnost. Sar biseksualnost pe te panseksualnost šej hajoul pru buter načingja, kaj la u panseksualne osebi hajoun te doživljaulinen pru pro način. Panseksualni hi šej saki oseba, savi pe šej povezaulinel definicijaha, ne glede pru spol.

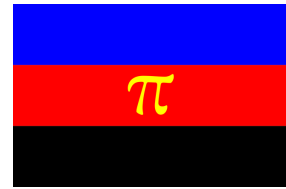

PANROMANTIČNOST

PANROMANTIČNOST

Panromantičnost je romantična privlačnost do oseb vseh spolov oz. ne glede na spol. Panromantična je lahko katerakoli oseba, ki se z definicijo poveže, ne glede na spol.

Panromantičnost hi romantični privlačnost ži osebi sa spolenca vej ne glede pru spol. Panromantični hi šej saki oseba, sej pe šej povezaulinel definicijaha, ne glede pru spol.

POLIAMORIJA POLIAMORIJA

Poliamorija se pogosto razume kot etična nemonogamija. Poliamorne osebe sklepajo več spolnih in/ali romantičnih razmerij z različnimi osebami hkrati, s soglasjem vseh vključenih. Osebe so lahko poliamorne ne glede na njihov spol ali spolno usmerjenost.

Poliamorija pe butvar hajoul sar etični nemonogamija. Poliamorne osebi sklepa ulinen buter spolne te/vej romantične razmerji buterfilitike osebenca istočasno, le soglausjiha zaru sa, so hi vključime. U osebi hi šej poliamorne ne glede pru lengro spol vej spolni usmerjenost.

AROMANTIČNOST AROMANTIČNOST

Aromantičnost je odsotnost romantične usmerjenosti. Aromantična oseba doživlja nizko ali popolno odsotnost romantične privlačnosti. Romantičnost, ki pa jo občutijo, večinoma doživljajo na drugačen način, kot smo je priučene, kar se pri različnih aromantičnih osebah različno izraža. Nekatere lahko doživljajo odpor do romantike, nekatere pa ne čutijo nobene želje oz. potrebe po romantičnih odnosih in imajo raje prijateljstva ter druge neromantične oblike odnosov.

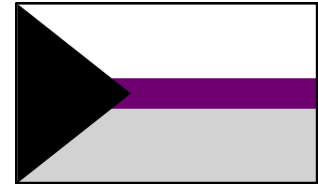
Aromantičnost hi odsotnost zari romantični usmerjenost. Aromantični oseba doživljaulinel tikni vej pa popolni odsotnost zari romantični privlačnost. Romantičnost, so pa la občutinen, večinoma doživljaulinen amot, sar men sikaude, so pe zu različne aromantične osebi sikaul različno. Likne šej doživljaulinen odpor ži romantika, likne pa na občutinen nisej želja vej potreba palu romantične odnosnja, feder hi lenge pejtaušaugo te aur neromantične odnosnja.

ASEKSUALNOST ASEKSUALNOST

Aseksualnost je spolna usmerjenost, pri kateri aseksualna oseba doživlja nizko ali popolno odsotnost želje oz. potrebe po spolnih odnosih. Aseksualnost je spekter. Nekateri aseksualni osebe nimajo spolnih odnosov, nekateri pa jih imajo, kljub odsotnosti želje oz. potrebe po njih. Aseksualnost torej ni nujno abstinenca od spolnih odnosov. Prav tako ne drži stereotip, da aseksualni osebe nimajo partnerskih razmerij, saj lahko še vedno čutijo romantično privlačnost.

Aseksualnost ni spolna usmerjenost, zati savi aseksualni oseba doživlja nizek ali popolni odsotnost želje oz. potrebe po spolnih odnosih. Aseksualnost ni spekter. Nekateri aseksualni osebe nimajo spolnih odnosov, nekateri pa jih imajo, kljub odsotnosti želje oz. potrebe po njih. Aseksualnost torej ni nujno abstinenca od spolnih odnosov. Prav tako ne drži stereotip, da aseksualni osebe nimajo partnerskih razmerij, saj lahko še vedno čutijo romantično privlačnost.

DEMISEKSUALNOST DEMISEKSUALNOST

Demiseksualnost opisuje spolno usmerjenost, pri kateri oseba ne doživlja spolne privlačnosti do druge osebe, dokler z njo ne razvije čustvene vezi. Demiseksualne osebe večinoma ne morejo razviti spolne privlačnosti do oseb, dokler niso z njimi povezane na globlji oz. intimen način.

Demiseksualnost hi spolni usmerjenost, zi savi i oseba na doživljaulinel spolni privlačnost ži aur oseba, nijdik ži late valaso na občutinel. Demiseksualne osebi večinoma nauštik razvijaulinen spolni privlačnost ži osebi, nijdik lenca naun feder vej intimne povezane.

SPOL SPOL

Termin spol se navezuje na biološki spol, družbeni spol (ang. gender), spolno identiteto in/ali spolne vloge. Spol je družbeno določena kategorija, ki od posameznikov zahteva določeno spolno performativnost oz. igranje določenih družbenih vlog. Kvir teorija in kvir gibanja takšno dojemanje spola rušijo in postavljajo v ospredje svobodno izražanje posameznikov.

U termin spol pe navezaulinel pru biološko spol, družbeno spol (ang. gender), spolni identiteta te/vej spolne vloge. Spol hi družbeno določime kategorija, savi zaru posameznikja zahtevaulinel določeni spolni performativnost vej igranje določenih družbenih vlog. I kvir teorija te u kvir gibanje asoudojemanje zaru spol rušinel te andu ospredje čhijl svobodno izražanje zaru posameznikja.

BIOLOŠKI SPOL

BIOLOŠKO SPOL

Biološki spol je povezan s spolom, ki je osebi pripisan ob rojstvu, glede na anatomijo zunanjih spolovil, in ga določi medicinsko osebje. Po klasični medicini sta torej normativna le dva spola, moški in ženski. Pogosto se to uporablja kot argument za vzdrževanje sistema spolne binarnosti. V kvir skupnosti ne uporabljamo termina biološki spol, temveč »spol, pripisan ob rojstvu«, saj spol ob rojstvu ni določen glede na dejanski biološki spol (zunanji in notranji spolni organi, raven hormonov, spolnih žlez in kromosomov), temveč le na podlagi zunanjih spolovil. Tudi biološki spol ni strogo zamejen na moški in ženski spol in ni povezan z vlogami ali lastnostmi, ki jih določenemu spolu pripisujemo. Tudi z biološkega vidika obstaja več spolov – osebe, ki jih medicinsko ne moremo kategorizirati v binarnost spolov, so interspolne osebe.

Biološko spol hi povezano spoliha, savo sinja osebake določime, kada uli, afka sar phejnel i anatomija zaru avrune spolovilgja, določinen pa le u manuša, so keren buti andi medicina. Andi klasični medicina prindžauras duj spolgja – muršikano te žuvjikano. Adau hi butvar argument mištu sistem zari spolni binarnost. Andi kvir skupnost pe na prauhinel u termin biološko spol, ham »spol, savo sinja določime, kada ujal«, kaj u spol, kada ujal, naun določime pru dejansko biološko spol (auvrune te andrune spolne organgja, raven zaru hormongja, spolne žlezi te kromosomgja), ham čak pri podlaga zaru avrune spolovilgja. Te u biološko spol naun strogo zamejime pru muršikano te žuvjikano spol te naun povezano vlogenca vej lastnostkjenca, save pripisovaulinas določene spoliske. Te zaru biološko vidik obstajaulinen buter spolgja – oseben, save nauštik medicinsko kategorizerinas andu binarnost spolov, akhauras interspolne osebi.

DRUŽBENI SPOL DRUŽBENI SPOL

Družbeni spol in spolna identiteta se navezujeta na notranji občutek spola, s katero se oseba poistoveti in/ali spolno vlogo, ki jo oseba zavzema v družbi. V naši družbi se za »normalno« smatra, da se tvoj družbeni spol ujema s spolom, pripisanim ob rojstvu oz. t. i. biološkemu spolom, ki deli ljudi na moške in ženske ter jim s tem predpisuje določene stereotipne spolne vloge. Povezava med biološkim in družbenim spolom je zapletena in ne izhaja enoznačno iz drugega.

Družbeno spol te spolni identiteta pumen navezovaulinen pru andruno občutek zaru spol, saveha pešej i oseba poistovetinel te/vej spolni vloga, sava i oseba zavzemaaulinel andi družba. Andi amari družba hi »normaulno«, kaj pe tro družbeno spol ujemaaulinel biološke spoliha, savo le manušen ulaul pru murša te žuvja te afka lenge predpisovaulinel določene stereotipne spolne vloge. I povezava miškru biološko te družbeno spol hi zapleteni te na izhajaulinel enoznačno andru dujto.

RAZKRITJE (COMING OUT) KADA PHUKAJS, SO SAL

Z izrazom razkritje (ang. coming out) označujemo proces razkrivanja spolne usmerjenosti ali spolne identitete LGBTIQ+ posameznic drugim osebam. Številnim LGBTIQ+ osebam je zelo težko drugim povedati o svoji spolni usmerjenosti in/ali spolni identiteti. Posameznica se lahko sooča s pomisleki zaradi strahu pred negativnimi reakcijami okolice (diskriminacija, predsodki, zavračanje ipd.). Poleg tega je spolnost zelo intimna stvar in tudi na splošno mnoge osebe o njej težko govorijo s komerkoli. Razkritje je pomemben in velik korak za LGBTIQ+ posameznice. Nekaterim prikrivanje njihove identitete in/ali spolne usmerjenosti predstavlja ogromno psihološko breme. Številne raziskave so pokazale, da pozitiven odnos do lastne spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete močno prispeva k duševnemu zdravju in splošnemu dobremu počutju osebe – k temu pozitivnemu odnosu pa pogosto prispeva razkritje.

Kako sprejeti oziroma kako reagirati na razkritje nekoga?

- Zahvali se ji za zaupanje.
- Ne obsojaj je.
- Daj ji vedeti, da jo imaš rad.
- Če te kaj zanima, jo o tem na spoštljiv način vprašaj.
- Ponudi ji podporo.
- Ne spreminjaj svojega odnosa do nje.

RAZKRITJE (COMING OUT) KADA PHUKAJS, SO SAL

Kada phukajs, so sal (ang. coming out) – adau hi proces, kada auvre manuŝenge phukajs pali tri spolni usmerjenost vej spolni identiteta. But LGBTIQ+ osebenge hi igen phauro auvrengte te phukaul pali lengri spolni usmerjenost te/vej spolni identiteta. Aja oseba daurel, sar pra dau reagerinla i okolica (diskriminacija, predsodki, zavračanje te afka dureder). I spolnost hi igen intimni kova, pali late na splošno u manuša phareder vakeren. Kada phukajs, so sal, hi bari njoma mištu LGBTIQ+ manuša. Pru likne adau, kaj adau takadinen, adau fejs vplivaulinel pro lengro psihično stanje. But raziskauvi sikaun, kaj pozitivno odnos ži lastni spolni usmerjenost te/vej spolni identiteta lauče vplivaulinel pru duševno sastipe te pra dau, kaj tut lauče počutines – zi adau pozitivno odnos pa butvar prispevaulinel adau, kaj phukajs, so sal.

Sar te sprejminel te sar te reagerinel, kada valako phukaul, so hilo?

- Pariker leske/lake, kaj tuke adau phukaugja.
- Ma le/la obsojaulin.
- Sikav leske/lake, kaj le/la kaumes.
- Te tut valaso intereserinel, lestar/latar adau spoštljive phuč.
- Ponudin leske/lake podpora.
- Ma spreminjaulin tro odnos ži leste/late.

SPOLNI IZRAZ

SPOLNO IZRAZ

Spolni izraz označuje način, s katerim oseba izraža svojo spolno in/ali seksualno identiteto, npr. način oblačenja, frizura, (ne)poraščenost obraza in telesa, obrazna mimika, kretnje, način govora, način premikanja in hoje ipd. Spolni izraz največkrat opišemo z besedami femininost, maskulinost ali androgenost (imeti spolni izraz, ki hkrati ni ne maskulin ne feminin). Čeprav se femininost v naši družbi tradicionalno povezuje s spolnim izrazom žensk, maskulinost pa s spolnim izrazom moških, to nikakor ni nujno; oseba je lahko ženska in ima maskulin spolni izraz (npr. nosi tradicionalna moška oblačila in frizuro).

Spolno izraz označevaulinel način, savaha i oseba izražaulinel pri spolni te/vej seksualni identiteta, npr. sar pe urgjaul, sej frizura hila, sou muj te tešto hila, mujeskri mimika, kretnji, sar vakerel, sar pe micingerel, sar phirel te afka dureder. Spolno izraz butvar opisinas alavenca femininost, maskulinost te androgenost (spolno izraz, savo naun na maskulin na feminin). Femininost hi butvar povezani žuvjenca, maskulinost pa muršenca, ham adau naun nujno; i oseba hi šej žuvli, hila ma maskulin spolno izraz (npr. urgjaul pe feder muršikane te hila feder muršikani frizura).

TRANSSPOLNOST

Transspolne osebe so osebe, katerih spolna identiteta se ne sklada s spolom, ki jim je bil pripisan ob rojstvu. Je pojem za vse spolne identitete, katerih spolna identiteta in/ali spolni izraz sta osnovana. Transspolne osebe so lahko binarne ali nebinarne. Pod binarne transspolne osebe spadajo transspolne ženske in transspolni moški, pod nebinarne transspolne osebe pa vse osebe, katerih spolna identiteta ni ne popolnoma moška ne popolnoma ženska. Transspolne osebe se lahko odločijo za proces tranzicije – socialnega, medicinskega in/ali pravnega postopka, ki jim zagotovi življenje, ki je bolj v skladu z njihovo spolno identiteto in jim olajša stisko, ki jo čutijo v povezavi z nepravim pripisanim spolom ob rojstvu. V sklopu procesa tranzicije si transspolne osebe lahko spremenijo ime, spolno oznako na dokumentih in prilagodijo svoje telo tako, da se bolj usklajuje z njihovo spolno identiteto.

Transspolne osebi hi osebi, savengri spolni identiteta pe na skladaulinel spoliha, savo lenge sinja dijme, kada ule. Hi pojem mištu sa spolne identiteti, savengri spolni identiteta te/vej spolno izraz hi osnovano. Transspolne osebi hi šej binarne vej nebinarne. Zu binarne transspolne osebi spadaulinen transspolne žuvja te transspolne murša, zu nebinarne transspolne osebi pa sa osebi, savengri spolni identiteta naun na ciloun muršikani te na ciloun žuvjikani. Transspolne osebi pumen šej odločinen mištu proces tranzicije – socialno, medicinsko te/vej pravno postopek, savo lenge zagotovinel življenje, savo hi feder andu sklaud lengra spolna identitetaha te afka lenge te olajšaulinel i stiska, sava občutinen duru spol, savo lenge sinja določime, kada ule. Afka pumenge šej spremeninen u aunav, spolni oznaka pru dokumentkja te prilagodinen pumaro tešto afka, kaj pe feder usklajevaulinel lengra spolna identitetaha.

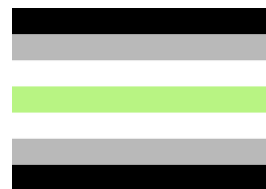
NEBINARNOST NEBINARNOST

Nebinarne osebe so transspolne osebe, katerih spolna identiteta ni ne popolnoma moška ne popolnoma ženska. Njihove izkušnje spola ni mogoče umestiti v binarni spolni sistem. Nekatere nebinarne osebe za opis svojega spola uporabljajo le besedo »nebinarnost«, medtem ko se druge identificirajo tudi s podidentitetami nebinarnosti, npr. aspolnost, spolna fluidnost, demifant, demipunca. Prav tako se nekatere nebinarne osebe odločijo za proces medicinske in pravne tranzicije, medtem ko se druge ne, odvisno od potreb.

Nebinarne osebi hi transspolne osebi, savengri spolni identiteta naun ciloun muršikauni te na ciloun žuvjikauni. Len nauštik uvrstinas andu binarno spolno sistem. Likne nebinarne osebi phenen, kaj spadaulinen telu pojem »nebinarnost«, likne pa telu aspolnost, spolni fluidnost, demifant, demipunca. Likne nebinarne osebi pumen odločinen mištu proces medicinske te pravne tranzicije, likne pa na, odvisno zaru lengre potrebi.

SPOLNA IDENTITETA

ASPOLNE OSEBE ASPOLNE OSEBI

Aspolne osebe so osebe, ki čutijo odsotnost lastne spolne identitete.

Aspolne osebi hi osebi, save občutinen odsotnost zari lastni spolni identiteta.

SPOLNO FLUIDNE OSEBE SPOLNO FLUIDNE OSEBI

Spolno fluidne osebe so osebe, katerih spolna identiteta ni stabilna, temveč fluidna – se spreminja in prehaja med dvema ali več identitetami.

Spolno fluidne osebi hi osebi, savengri spolni identiteta naun stabilni, ham fluidni – pe spreminjaulinel te žal miškru duj vej buter identiteti.

SPOLNA IDENTITETA

DEMIFANT DEMIFANT

Demifant je oseba, ki se delno, vendar ne popolnoma, poistoveti z moškim spolom.

Demifant hi oseba, savi pe delno, na ciloun, poistovetinel muršikane spoliha.

DEMIPUNCA DEMIPUNCA

Demipunca je oseba, ki se delno, vendar ne popolnoma, poistoveti z ženskim spolom.

Demipunca hi oseba, savi pe delno, na ciloun, poistovetinel žuvjikane spoliha.

*Omenjene identitete so ene izmed bolj pogostih, vendar jih obstaja še veliko več.

***Adala identiteti hi miškru feder pogoste, laukhas pa mejk šej buter.**

CISSPOLNOST CISSPOLNOST

Cisspolnost je izraz, s katerim opisujemo osebo, katere ob rojstvu pripisani spol se ujema s spolno identiteto in spolnim izrazom, ki sta družbeno pričakovana glede na ob rojstvu pripisani spol. Cisspolne osebe so družbena norma, tako na podlagi svoje cisspolnosti ne spadajo v kvir oz. LGBTQIA+ skupnost. Predpona »cis« v latinščini pomeni »na isti strani« in se dojema kot nasprotje transspolnosti.

Cisspolnost hi izraz, saveha opisovaulinas la oseba, savakro spol (sou geringja, kada ulo) pe ujemaulinel spolna identitetaha te spolne izrauziha, savo hi družbeno pričakovano, vašadau te na spadaulinel andu kvir vej LGBTQIA+ skupnost. I predpona »cis« andi latinščina pomeninel »pru sklej rik«, dojemaulinel pa pe sar nasprotje zaru transspolnost.

INTERSPOLNOST INTERSPOLNOST

Krovni izraz interspolnost zajema raznolike osebe, ki jih na podlagi njihovih telesnih/spolnih značilnosti ni mogoče uvrstiti v enega izmed binarnih spolov (ženska/moški). To pomeni, da interspolnim osebam na podlagi njihovih telesnih značilnosti ni mogoče pripisati izključno ženski ali moški spol, kot se pričakuje v družbi. Dojenčkom, ki se rodijo z genitalijami, ki se jih po medicinskih merilih ne da določiti kot vulvo ali penis, prepogosto pripišejo spol, za katerega se odloči zdravstveno osebje (z ali celo brez privolitve staršev). Njihove spolne organe poskušajo pogosto kirurško »popraviti«, čeprav z njimi ni nič narobe. Interspolne osebe imajo lahko različne kromosomske kombinacije, kombinacije zunanjih in/ali notranjih spolnih organov in/ali spolnih žlez. Številne interspolne osebe sploh ne vedo, da so interspolne ali pa se tega zavejo šele v puberteti ali kasneje.

Zu interspolne osebi spada ulinen osebi, saven duru lengre teštoskre/spolne značilnosti nauštik uvrstinas andu gjek miškru binarne spolgja (žuvli/murš). Adau pomeninel, kaj interspolne osebenge duru lengre teštoskre značilnosti nauštik določinas izključno žuvlikano vej muršikano spol, sar pe užaurel andi družba. Čhavorenge, save oun afka, kaj na žaunen, te hilen minč vej pa kaur, butvar določinen spol, mišti savo pumen odločinen andi špita (bri vej privolitvaha zaru starši). Lengre spolne organgja kaumen butvar kirurško te »lačhaurel«, sagjek te lenca naun ništa narobe. Interspolne oseben hi šej različne kromosomske kombinaciji, kombinaciji zaru auvrune te/vej andrune spolne organgja te/vej žlezi. But interspolne osebi sploj na žaunen, kaj hile interspolne vej pa pumen adau zavedaulinen erš andi puberteta vej špejter.

SPOLNA PRIVLAČNOST SPOLNI PRIVLAČNOST

Spolna privlačnost je privlačnost, ki opisuje spol, do katerega čutiš seksualno privlačnost. Glede na spolno oz. seksualno privlačnost lahko poimenujemo različne spolne identitete. Spolna privlačnost je krovni termin za vse seksualnosti, kot so npr. heteroseksualnost, homoseksualnost itd.

Spolni privlačnost hi privlačnost, savi opisovavlinei spol, ži savo občutines seksualni privlačnost. Afka prindžauras buter spolne identiteti. Spolni privlačnost hi krovno termin mištu sa seksualnosti, sar hi npr. heteroseksualnost, homoseksualnost te afka dureder.

ROMANTIČNA PRIVLAČNOST ROMANTIČNI PRIVLAČNOST

Romantična privlačnost opredeljuje spol, do katerega oseba čuti željo po romantičnih gestah in odnosu. Romantična privlačnost se ne nujno ujema s spolno privlačnostjo. Obstaja na spektru – osebe jo lahko doživljajo bolj ali manj intenzivno. Intenzivnost se lahko razlikuje glede na spol, ki te privlači (npr. posameznik lahko čuti večjo privlačnost do žensk kot do moških).

Romantični privlačnost opredeljuje avtentičen spol, ži sava i oseba občutinel želja palu romantične gesti te odnos. Romantični privlačnost pe nujno na ujema avtentičen spolna privlačnostjaha. Obstaja avtentičen pru spekter – u osebi la šej doživlja avtentičen feder vej čuleder intenzivno. I intenzivnost pe šej razlikova avtentičen glede pru spol, sava tut privlačinel (npr. valako šej občutinel bareder privlačnost ži žuvja sar ži murša).

HOMOFOBIA HOMOFOBIA

Homofobija je nestrpnost in sovraštvo do istospolno usmerjenih oseb – lezbijk in gejev ali oseb, za katere se nam zdi, da so istospolno usmerjene. Tovrstna negativna čustva in prepričanja služijo kot podlaga, na kateri se oblikujejo miti, stereotipi in diskriminacija, vse to pa pogosto vodi do nasilja nad lezbijkami in geji oz. osebami, ki so prepoznane kot istospolno usmerjene. Izraža se skozi predsodke, nestrpnost, različne vrste nasilja ipd.

Homofobija hi nestrpnost te mržnja ži istospolno usmerjene osebi – lezbijki te gejgja vej osebi, mišti save gondolinas, kaj hile istospolno usmerjene. Asej negativne čustvi te prepričangja hi šej podlaga mištu mitkja, stereotipkja te diskriminaucija, adau pa šej butvar vodinel ži nasilje ži adala manuša. Adau pe izražaulinel priku predsodki, nestrpnost, buterfilitiko nasilje te afka durerder.

TRANSFOBIJA TRANSFOBIJA

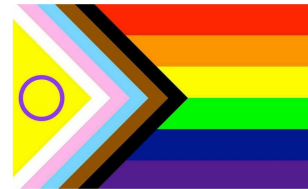
Transfobija označuje iracionalni strah, nestrpnost in sovražni odnos do transspolnih oseb. Pogosto se kaže z agresivnim vedenjem, sovraštvo do oseb, ki ne ustrezajo pričakovanjem glede spolnih norm. Transfobija temelji na predsodkih, stereotipih, gnusu in sovraštvo, še posebej do tistih oseb, ki svojega spola ne izražajo v skladu s spolom, ki jim je bil pripisan ob rojstvu. Transfobija se izraža skozi predsodke, nestrpnost, različne vrste nasilja ipd.

Transfobija hi iracionalni daur, nestrpnost te sovražno odnos ži transspolne osebi. Butvar pe sikaul le agresivne obnašaunjiha te mržnjaha ži asej osebi. I transfobija temeljinel pru predsodki, stereotipkja, gnus te mržnja, mejk feder ži udola, save pumaro spol na izražaulinen spoliha, savo lenge sinja dijme, kada ule. I transfobija pe izražaulinel priku predsodki, nestrpnost, buterfilitiko nasilje te afka dureder.

BIFOBIA BIFOBIA

Bifobija označuje iracionalni strah, nestrpnost in sovražni odnos do biseksualnih oseb. Pogosto se kaže v izbrisu biseksualnosti oz. ignoriranju obstoja biseksualnih oseb. Spolna usmerjenost biseksualnih oseb pogosto ni dojeta kot »prava« spolna usmerjenost, saj ni na enem izmed spektrov monoseksualnosti – privlačnosti do izključno enega spola. Izraža se skozi predsodke in/ali nestrpnost in različne vrste nasilja.

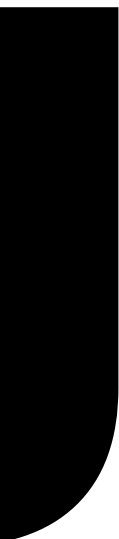
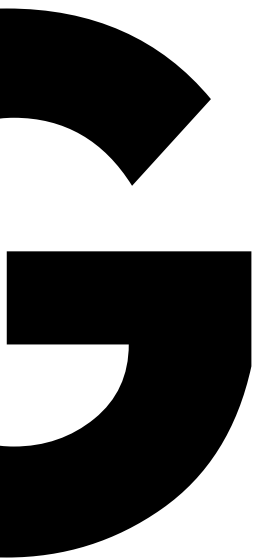
Bifobija označuje iracionalni strah, nestrpnost in sovražni odnos do biseksualne osebi. Butvar pe sikaul andu izbris zari biseksualnost vej ignoriranje, kaj obstajaulinen biseksualne osebi. Spolni usmerjenost zaru biseksualne osebi butvar naun opredelime sar »čachi« spolni usmerjenost, kaj naun pru gjek miškru spekter zari monoseksualnost – privlačnost ži izključno gjek spol. Izražaulinel pe priku predsodki te/vej nestrpnost te buterfilitiko nasilje.

KVIR KVIR

Pojem kvir zavzema vse identitete, tako spolne kot seksualne, ki odstopajo od tradicionalnega sistema, ki je smatran kot družbena norma. Besedo »kvir« se lahko uporablja v kontekstu kvir skupnosti – sopomenke za LGBTQIA+ skupnost, lahko pa se uporablja tudi za opis spolne usmerjenosti ali spolne identitete. Če oseba uporabi besedo kvir, na tak način pove, da se njena spolna usmerjenost oz. spolna identiteta ne ujema z normativi družbe – ni heteroseksualna in/ali cispolna oseba.

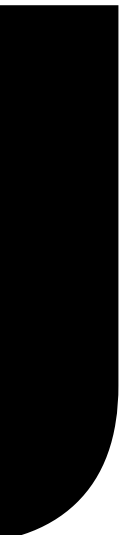
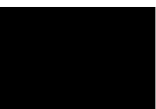
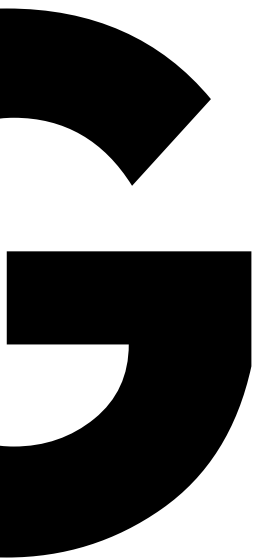
U pojem kvir zavzema vseh spolnih in seksualnih identitet, ki odstopajo od tradicionalnega sistema, ki je smatran kot družbena norma. U besedo »kvir« se uporablja v kontekstu kvir skupnosti – sopomenka za LGBTQIA+ skupnost, se pa uporablja tudi za opis spolne usmerjenosti ali spolne identitete. Če oseba uporabi besedo kvir, na tak način pove, da se njena spolna usmerjenost oz. spolna identiteta ne ujema z normativi družbe – ni heteroseksualna in/ali cispolna oseba.

OSEBNA IZKUŠNJA GEJA

Dolgo sem iskal svojo identiteto, ko pa sem spoznal svojo pravo ljubezen, je bilo vse prav. Nikoli nisem bil deležen sovražnega govora. Ko bomo dojeli, da smo vsi povezani, in ko bo vse ljudi napolnil občutek odgovornosti za blaginjo drugega, bomo dosegli družbeno pravičnost. Bodite srečni in bodite to, kar ste.

Dugo rodauhi mri identiteta, kada pa prindžaurgjom mri čači ljubezen, sinja sa laučno. Šoha na izkusingjom sovražno vakeribe. Kada upre peraha, kaj sam sa povezane, te kada u manuša gerinna občutek mišti odgovornost mišti blaginja te mištu aur, dosegninaha družbeni pravičnost. Oven bastaule te oven adau, so san.

OSEBNA IZKUŠNJA GEJA

Že dovolj težko je kot izobražen Rom izstopati v romski skupnosti, kaj šele biti moški, ki ljubi moške. Dvorezni meč se je pogosto sprevrgel v namišljeno giljotino opazk, očitkov, navideznega posmehovanja in tudi sramu. Šele, ko sem sprejel najprej sebe, kot posameznika, ki, kljub temu, da prihaja iz skupnosti, podvržene stereotipom in predsodkom, ljubi in je zaljubljen v osebo istega spola, sem ne le končno zadihal s polnimi pljuči, ampak tudi zares živel. Potrebna sta bila le pogum in čas. Sicer pa, zakaj so pravzaprav pomembne »oznake in nalepke«?

**Phauro hi mauk adau, sar izobraženo
Rom te izstopaulinel miškru Roma, sar
pa mejk adau, kada u murš kaumel
murše. U dvorezno meč butvar ule auri
gondolime opazki, očitki, navidezno
ausibe te adau, kaj man lažauhi. Erš akor,
kada sprejmingjom lekeršti man savo,
sagjek te aul andri skupnost, ži sej hi le
manušen but stereotipkja te predsodki,
kaumel te hilo zaljubime andu maunuš,
savo hi isto spol sar me, na čak, kaj
končno zadihaulingjom pherde bukenca,
ham te kezdingjom te žijl. Potrebno sinja
pogum te cejt. Ham pa, soske hi sploj
vaužne u »oznaki te nalepki«?**

OSEBNA IZKUŠNJA BISEKSUALNE OSEBE

Toliko predsodkov je do biseksualnih oseb, ki ti onemogočijo ali upočasnijo razkritje. Zame je bil pomemben proces poznavanja samega sebe. Ko spoznaš in ljubiš sebe, lahko ljubiš druge. In ljubim lahko kogarkoli. Meni moja biseksualnost predstavlja svobodo, skrivnostnost, samozavest, avtentičnost in kreativnost. Z biseksualnostjo raziskujem in živim vse aspekte ljubezni.

Akji predsodki hi ži biseksualne manuša, save, kada kaumes te phukaul, so sal, adau kejren mejk phareder. Mišti mande sinja vaužno u proces, kada man prindžarauhi. Kada tut prindžaures te kaumes, akor šej kaumes te auvren. Te kaumav šej kaurkas. Mange mri biseksualnost pomeninel svoboda, skrivnostnost, samozavest, avtentičnost te kreativnost. La biseksualnostjaha upre roudav te žijav sa aspektja zaru kamibe.

OSEBNA IZKUŠNJA BISEKSUALNE OSEBE

Bodi in živi to, kar si. Bila sem zagledana v moške, ampak sem na koncu spoznala, da so mi vseč tudi ženske in njihova nežnost.

Of te žijv adau, so sal. Tecinnahi mange murša, pru lejsti pa upre pejom, kaj mange tecinen te žuvja te lengri nežnost.

OSEBNA IZKUŠNJA NEBINARNE OSEBE

Na začetku sploh nisem vedel_a, kaj pomeni biti nebinaren_na, sem pa skozi drag našel_a svoj pravi jaz. Vedno sem se počutil_a, kot da ne pripadam nobenemu spolu, ne moškemu in ne ženskemu. Ko sem si to priznal_a, sem bil_a zadovoljen_a v svoji koži.

Pru kezdeto sploj na žanauhi, so pomeninel te oul nebinarno_i, priku drag man akor laukhjom. Skous man počutinauhi, kaj na pripadaulinav nisave spoliske, na muršikane te na žuvjikane spoliske. Kada mange adau priznaulingjom, soma zadovoljno_i andi mri cipa.

OSEBNA IZKUŠNJA PANSEKSUALNE OSEBE

Biti pan mi pomeni ljubiti nekoga ne glede na njihov spol, najpomembnejša mi je namreč osebnost. Imam veliko ljubezni za deliti, vključno s platonično!

Te oul pan mange pomeninel te kaumel valakas, naun vaužno, sou spol hilo, lekfeder vaužni hi mange leskri osebnost. Hi man but kamibe te ulaul, te platonični!

A
R
D
A
C
E

*Kratice aro-ace označuje ljudi, ki so aromantične in aseksualne oziroma so na njunem spektru.

*I kratice aro-ace hi mištu manuša, save hi aromantične te aseksualne vej hile pru lengro spekter.

OSEBNA IZKUŠNJA ARO-ACE OSEBE

Biti v spektru aroace je težavno. Na začetku ne veš, kje na njem pašeš in ali sploh kam sodiš. Mediji govorijo, da prava ljubezen obstaja, vendar ljudje pravijo, da mediji lažejo. Ne veš, komu verjeti, dokler se ne poglobiš vase in sama ugotoviš. Biti na spektru je težavno in neznano potovanje, a ko enkrat razumeš pot, je enostavno predvideti, kam pot vodi.

Te oul andu spekter zari aroaca hi phauro. Pru kezdeto na žaunes, kauj točno vej te sploj valakhauj spadaulines. U medijgja phukaun, kaj čaču kamibe obstajaulinel, ham u manuša phenen, kaj u medijgja hohaun. Na žaunes, kaske te paukjal, nijdik na dikhes andi tute te kurkoro_i upre pejres. Te oul andu spekter hi phauro te na prindžaurdo potovanje, ham kada gefkar hajojs u drom, hi enostavno upre te pejrel, kauj u drom traudel.

Priprava vsebine **Društvo DIH in Romski akademski klub**
Oblikovanje **Marcel Baranja**
Prevod **Samanta Baranja**

Prevod je zapisan v prekmurski romščini.

Projekt je financiralo Ministrstvo za kulturo.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

ROMSKI AKADEMSKI KLUB

